

107-10). — 2 Una alternativa b. ll. *trulanus*, *trudennes*, ja vaig demostrar llavors (DECH v, 56ss.) que no és més que una falsa llatinització partint del fr. *truani*; i en les notes 3 i 4 quedaren descartats altres vagues atansaments etimològics. Per a unes formes gall. *trouga* i *trouhalós*, i ast. *truallu*, -a, que potser es derivarien directament de TROUGOS 'miserable', però no estan prou aclarides ni, en part, assegurades, veg. DECH v, 679b18-25, 31-33; designant el mateix que *trouhalós*, ens preguntem (encara que amb feble base botànica) si hi va el cerdà *trualler* (AlcM). Per a l'improbable *trues*, vegeu TRUCAR.

Trualler, V. *truani* (nota) *Truble*, francesisme intolerable de VCatalà i d'algun ross.

TRUCAR, 'donar cops', 'picar', mot comú amb l'oc. *trucar* id., també en alguns parlars italo-alpins i l'albanès *trokis*; probablement creació onomatopeica (és poc probable que vingui del germànic *THRUUKJAN, i absolutament insostenible un ll. vg. TRÜDICARE imaginat per alguns); no és inversemblant que amb la nostra onomatopeia es relacionin o en provinguin els oc. *truc*, *trucar*, com a nom de jocs i prestidigitacions (> fr. *truc*, it. *trucco*) i el cast. i port. *trocar* 'baratar' (que no són exclusius d'aquestes llengües). □ 1.ª doc.: *atruçar*, mj. S. XIV, Eiximenis; *trucar*, fi S. XVII; *truc*, 1371 (Dicc. JMarc, lín. 1152); i com a nom d'objectes de joc, 1419-20 (AlcM, § 4, infra) (en el sentit de 'cop' no consta directament fins a Belv.).

En versos juvenils d'Eiximenis (mj. S. XIV): «Lo proveri del bon vi, / del català, diu axí: / que qui ben veu, bé alluca, / qui ha bon cap, bé açuca, / qui ha bons peus, bé atruca: / sobre tot, lo bon vy mata la cuca».¹

El significat ve a ser el del modern *trucar* 'picar', aquí aplicat als peus (com algunes vegades en ll. d'oc), i amb la *a*-aspectual *determinativa* (cf. (A)TROBAR, ASSIURE/SEURE, (A)GUAITAR i els altres que hi cito). *Trucar* ja devia ser no menys usual llavors, encara que no en tinguem exemples clars fins al pseudo-Boades (1673) —«un pobre, que demanava almoyna, *trucà* a la porta del castell»—, i el B. de Maldà: «en Horta a --- l'heretat d'Anton Amat --- hem provat aquell vi --- hem entrat al celler, prou abastat de bótes prou grosses --- encara buides, coneixent-se [ai!] a *trucar*-les hom ab el bastó» (Coll. B. V., 107.18). I encara que no el tinguem recollit per lexicògrafs més que en el *dicc.* de rims de JMarc (de 1371, pres. *trucha* 323) i amb definició només des del Belv. («picar» i *truca* «golpeado, tupido») i Lab., és ja molt usual en els escr. Renaix., si fa no fa de tot el domini.

Verdaguer a l'*Atl.*, l'esbós de 1867: «Seguint l'ull llambregant de fera monstruosa, / a sa afamada gotja potser camina dret; / y, al *trucar* en l'estrífjol de sos caixals l'hermosa, / fa sentir en lo tràmpol l'escarfallós xisclat» (VI, 67c; canviat, però, en les versions posteriors amb «ensopegant les serres de sos caixals l'hermosa» o amb detalls distints); encara que en el sentit

de picar a la porta, TOCAR (33) li faci molta concurrència en les terres del Migjorn, des de Tort. cap al S. (V. allí cites tort. i mall.), també l'han usat força els més castissos escr. Renaix. valencians: «Anava a *trucar* en una porta, quan es detingué, perquè dins la casa va sentir --- com si foren garrotades --- anà en una altra, i el mateix --- *trucar* en l'hostal --- va eixir l'hostaler amb els cabells estarrufats i un garrot --- en la mà», EValor (Rond. Val. III, 14); i ja en TeLlorente: «a ma porta *truqueu* molt dolssament» (Versos, 45). Metafòricament es pot estendre, amb forta imatge, fins a la idea de 'desvetllar, incitar (pensament)': «Excitar records proporciona una gran compaença: per poc que *truquin* en els replècs misteriosos de la memòria, compareixen els uns després dels altres», MassóT (50 Anys Vida Lit., 9.3).

En l'ús actual en veurem testimonis fins a l'extrem Sud i les Illes en els DERIV. (*truc*, *retrucar*), i del mateix *trucar* fins al límit Nord, tot al llarg dels Pirineus: *truká* «frapper qn.» a Arles de Tec i a Illa de Tet (ALF, Supl., on en canvi responen *tustá* per a la porta); *trucar-se* 'batallar, lluitar guerrerament' a Èvol (1959); *trucar* 'fuetejar' a les portes d'Andorra (a Arcavell) on «amb un feixet de manxiules *trúken* la vaca que està botida i se cure», 1936; a Cardós i V. Ferrera no sols és el terme més usual per 'picar a la porta' (Tor, Àreu ---), sinó que per bregar el cànem *lò trúken*, a Tavascan, i a l'hora de batre, a Àreu, «amb l'escassó(r) se *trúke* damunt la malladera» (1932-4); continua fins a la nostra última vall ribagorçana «*truca* la puerta: golpéala» (Ferraz, Dial. Benasq., 104). I més enllà, almenys fins a Bielsa: «*trukár* las barannas con la palenga», «*trukár* lo curión ta fabricar las abarças» (1965); i Borao el dóna vagament com a aragonès.

En cat. or. *trucar* i *truc* tenen aplicació més àmplia a les comarques gironeses i rossell. que al Sud del Montseny, on no se sol emprar amb acusatiu de persona o d'animal, però sí amb el de cosa o de fet; en el cat. central l'ús comú és aplicar-lo al pic d'una porta, d'una paret, d'un timbre etc. (notem, però, que no té el sentit de 'telefonar' que AlcM atribueix a Bna., car aquí es diu *trucar* al telèfon igual que *trucar* a la porta o a la paret, sense excloure, és clar, l'ús absolut de *trucar* amb qualsevol d'aquests complements sobreentesos: ningú podria dir *trucar això o allò* sinó telefonar-ho; o *trucar a algú* (tal com es diu *picar* o *cridar*) per telèfon.

En llengua d'oc avui *trucà* és un mot sobretot llenguadocià i gascó, en tota l'amplitud d'aquests dominis, lato sensu, afegint-hi zones marginals de l'alta Al·vèrnia, alt Llemosí, Guiena, Agenès i Carci. De la riquesa de les frases i dites proverbials adduïdes en el TdF sembla deduir-se que abasta fins a la zona rodanesa: «*truquên*: frappons», «lou mentoun *truco* 'me lou nas», «l'on se *truco* toujour au det malaut», i aplicat a bèsties no sols per als còps que reben de l'home —«ase *trucà* fau que trote»— sinó per al que peguen elles: «aqueu brau te *trucarà*», «lis aret se *trucón*»; en alguns punts apareix més o menys alterat per contaminacions (com la de TUSTAR o AURTAR), d'on